

Кад држава обитава у таблоиду

Громогласне најаве и хапшења, тиха пуштања, подаци из поверљивих докумената, фотографије и монтаже, чињенице и подметања, медицински картони и банковни рачуни, мешају се у благиште истине, полуистине и лажи у коме се више не зна ко је жртва, ко криминалац, шта је правда, а шта зло; шта је нагађање, шта подметање, а шта стварност

Све што се има рећи о медијској сцени Србије већ је речено, из много уста и пера. Пре годину и по дана Танјуг је из интервјуа са мном пренео: “У атмосфери у којој се ‘правда’ дели насловима, а не пресудама, сви су потенцијални, још неоткривени криминалци, силници и бестидници и, истовремено, свако може на дан или два да буде заоденут плаштом хероја пред усхићеном масом. Претпоставка невиности ишчезава, прописи и процедуре се повијају по диктату знаних и незнаних интереса; институције и службеници подређују се, уместо владавине права, потреби да се афера распали или угаси. Громогласне најаве и хапшења, тиха пуштања, подаци из поверљивих докумената, милиони и беда, фотографије и монтаже, чињенице и подметања, медицински картони и банковни рачуни, свадбе и сахране мешају се у благиште истине, полуистине и лажи у коме се више не зна ко је жртва, ко криминалац, шта је правда, а шта зло; шта је нагађање, шта подметање, а шта стварност.”

Прљаву оштрицу таблоидизације последњи је осетио познати београдски глумац против кога је приватна оптужба осванула на насловној страни, а да ни истрага покренута није, а камоли оптужница ступила на правну снагу или, тек о томе нема речи – донета правоснажна судска пресуда, што је појава за коју се прича да је некад служила да означи кривце. Нити је први, ни последњи. Могло би му се десити, ако већ није, да га назове уредник и каже му да целу ствар не треба да схвата лично!

И заиста није лично, јачој страни. Таблоидизација је у свету настала услед тежње за већим тиражом међу испитпросечно образованим читаоцима – што их је више, то је таблоид исплативији. Међутим, код нас је однедавно добила „виши“ смисао, постала је државни пројекат. Озваничено је то пре неколико година када је

државни секретар са великим утицајем на уређивачку политику најмање једног таблоида и покојих „умерених“ новина постао „координатор у Влади за односе са медијима“. Рекао ми је отворено, пошто смо се јавно разишли у оцени квалитета једног законског пројекта, а после мојих замерки реформи судства, да „нико не стоји толико добро у медијима да може да спречи објављивање нарученог негативног текста о себи“. Да ли случајно, ускоро сам о себи читао како свакодневно у затвору посећујем „педофила убицу“ и гледао своју фотографију поред фотографија настрадаога детета и осуђеног криминалца. Кога, узгред, никада у животу уживо нисам видео. Али, кога то интересује док тражи или тешком муком чува посао, тражи везу за операцију, отплаћује кредит за стан који је узео верујући у оцене ресорног министра да ће нам светска економска криза ићи на руку, позајмљује паре да би дете послао на екскурзију...

Од тада до данас, таблоидизација је од државног пројекта постала државна политика. У годишњем Извештају за 2013. годину оценио сам да је таблоидизација медија, описана у Извештају за 2012. годину, прерасла у таблоидизацију државе. У свим државама обитава понеки таблоид, код нас држава обитава у таблоидима. „За таблоидизацију, банализацију Србије нису криви таблоиди, већ појединци унутар институција који не знају, неће или не смеју да своје планове, политике, идеје и решења спроводе институционално, отворено и одговорно, већ свој циљ постижу из сенке нетранспарентног и правно и етички нерегулисаног медијског простора у Србији.“ Јавно сам говорио и о „таблоидном утеривању страха“ (Време, 4. 4. 2014), те „огађивању“ јавне сцене умним и етичким људима који нису спремни на све да би доказали да су у праву, те се пред најез-

аутор је
заштитник
грађана
Републике
Србије

дом новокомпонованих експерата и шарлатана повлаче у своје микросветове, потискујући у себи и ради себе, свест о томе да, као интелектуална елита друштва, имају и неку моралну обавезу према њему (НИН, 17. 6. 2014).

Гледали смо недавно на сајтовима неких медија исечке снимка инцидента, сниманог камером Жан-дармерије, у коме су „дебљи крај“ извукли брат председника Владе, брат градоначелника Београда и двојица припадника „Кобри“ у њиховој пратњи. Ретко ко се упитао како је могуће да се службени запис - снимак оперативца Жандармерије (мало је познато да та јединица снима све своје интервенције) нађе у медијима. Још мање се људи замислило пред околношћу да је снимак испресецан, што се коси са свим правилима о документовању и упућује да су исечци пажљиво одабрани и тенденциозно пуштени у јавност, те су прес-тали да буду документ, а постали средство за стварање жељених закључака у јавном мњењу. Средство у чијим рукама? Ко има моћ да одузме службени снимак (доказ у кривичном поступку, ако га буде), исече га и пусти у медије? Свакако не истраживачки настројен новинар. Упитао сам се јавно, на Твитеру, знају ли новинари који објављују информације из „анонимних“ безбедносних извора шта су они тим изворима? Наивно од мене, наравно да знају. Пристали су на то из неког интереса.

Боље је питање зашто ми као друштво и појединци који о себи јако високо мислимо (највише волимо да нам се каже „људи су наша највећа компаративна предност“, дакле – бољег смо кова од других нација)

пристајемо да будемо конзументи таквих представа? Зашто таблоиде критикују сви, али их купују и читају, носе под мишком, цитирају, ретвитују, „прелиставају“ на ТВ-у управо представници наше „елите“? А онда, када дође и њихов ред за насловну страну, шокирано шире руке и траже заштиту: „Видите ли шта ми раде, ово је највећа неправда, сумрак људских права, реагујте!“ Чине то чак и, бесрамно, исти они који су до јуче, док су били на власти, истим тим таблоидима теледириговали.

А где су ту високи међународни, пре свега европски стандарди, у које смо се уздали очекујући да ћемо их све више живети док корачамо европским путем „као модел у региону“? Да ли су спустили главу док поред њих најмоћнији човек Србије на легитимно питање новинара одговара серијом личних дисквалификација и противпитања? При чему, ироније ли, новинар кога узимам у вербалну заштиту ради у већ помићаном таблоиду - истом оном који је на насловној страни, без суђења и пресуде, човеку са ликом, именом и презименом прикачио силовање и педофилију. Од свих питања које је поставио новинару (тачније – новинарки), председник Владе само није питао – зашто радите у листу који гази по људима? Зато што одговор зна – од рада у таблоиду за човека који од рада живи и храни породицу има и горе – рад нигде.

Да ли и међународна заједница гледе из те уцењене перспективе? Прети ли свету неко веће зло од гушења слободе медија и изражавања, због кога треба ћутати на „ситнице“? Питам јер се из готово свих земаља региона чују гласови упозорења на све ауторитарнију власт и све веће отклоне од донедавно „светих“ људских права и владавине права. Да ли је неко глобално моћан закључио, можда после сагледавања последица „арапског пролећа“ да овај крај света није зрео за праву демократију, јер је без ауторитарне власти склон да склизне у нестабилност? Или је на светској позорници поново постављена шаховска табла са разнобојним фигурама (овај пут у више него две боје), где свакој боји треба што више пиона. Њима се штите вредније фигуре, по потреби се жртвују зарад каснијег добитка, њима форсира непријатељ, помера фронт. Све док је пион пресвучен правом бојом – добар је, без обзира на то да ли је изнутра шарен. А пион на то пристаје јер – сваки пион сања да постане краљица. **НИН**

**Прљаву оштрицу таблоидизације
последњи је осетио познати
београдски глумац против кога
је приватна оптужба осванула на
насловној страни, а да ни истрага
покренута није, а камоли оптужница
ступила на правну снагу или,
тек о томе нема речи – донета
правоснажна судска пресуда**